

İslam'ın adalet anlayışı nasıldır?

Allah Teala Hazretleri bir ayet-i kerimede;

“Muhakkak Allah, adaleti, iyiliği, yakınlarla yardım yapmayı emreder; hayasızlığı, fenalığı ve azgınlığı da yasaklar.” (Nahl, 16/90)

buyuruyor. Demek ki, Cenab-ı Hakk zulme ve bozgunculuğa razı değildir.

Adil-i mutlak olan Allah, zalimlerin yaptıklarından asla gafil değildir ve zulüm ve ihanet edenler, şüphesiz İlahi adalet önünde hesaplarını en ince teferruatına kadar vereceklerdir.

Yine başka bir ayet-i kerimede zalimlere değil taraftar olmak, onlara kalben meyletmenin ve zulümlerini hoş görmenin bile ne kadar tehlikeli olduğu şöyle anlatılır:

“Zulmedenlere meyletmeyin, yoksa ateş (cehennem azabı) size dokunur.” (Hud, 11/113)

Bir ayet-i kerimede de,

“Muhakkak, Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder.” (Nisa, 4/58)

buyrulur. Burada dikkat çekici bir nokta, adalet konusunda “müminler” denilmeyip “insanlar” denilmesidir. Buna göre, dost ve düşman ayırt edilmeksizin herkese adaletle muamele etmek gerekmektedir.

Nitekim şu ayet-i kerime de aynı hakikati ders verir:

“Kim zerre kadar hayır işlese onu (karşılığını) görecek. Her kim zere kadar şer işlese onu (karşılığını) görecek.” (Zilzal, 99/7-8)

İslam'da adaletin önemli esaslarından biri de, birisinin hatası ile başkalarının, akraba ve dostlarının, milletinin ve devletinin sorumlu tutulamayacağıdır. Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de;

“Hiçbir günahkâr, başkasının günahını yüklenmez.” (Fâtır, 35/18)

buyurur. Herkes kendi günahının cezasını çeker. Cinayeti kim işlemişse, cezayı da ancak o çekmelidir ve çekecektir. Şu var ki, bir insan bir başkasının günah işlemesine sebep olmuşsa, bu durumda hem günahı işleyen, hem de o günaha sebep olan kişi ceza göreceklerdir.

Cenab-ı Hak, kullarının birbirlerinin hukuklarına tecavüz etmemeleri için Kur'an-ı Kerim'de birçok sınırlar belirlemiş ve bunları “Allah'ın hudutları” diye tanımlamıştır. Bu sınırları aşanların zalim olacaklarını ve İlâhî azaba uğrayacaklarını, tehdit ile, ders vermiştir.

Peygamberimiz de bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar:

“Allah dünyada insanlara azap edenlere azap eder.”

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de adalet ile hükmetmeyen zalim kavimlerin akıbetlerinin çok kötü olacağını bir çok ayette haber veriyor. Bunlardan, misal olarak, iki tanesini nazara verelim:

“Nice kasabaların halkını haksızlık yaparlarken yok ettik. Artık damları çökmüş, kuyuları terk edilmiş, sarayları bomboş kalmıştır.” (Hac, 22/45)

“Halkı zalim olan nice kasabaları kırıp geçirdik ve onlardan sonra başka milletler var ettik.” (Enbiya, 21/11)

İslâm dini başka dine mensup olan insanların da hak ve hukukuna riayet edilmesini emreder. Sulh halinde, onların hakları da aynen Müslümanların hakkı gibi saklıdır, koruma altındadır. Nitekim, Hanefi mezhebinde, “sulh halinde, Müslüman olmayan bir insanı haksız yere öldüren bir Müslüman'a da kısas uygulanır”, yani o da ölüme

mahkum edilir.

Peygamberimiz bu gibi kimseleri bir hadis-i şerifinde şöyle tehdit etmektedir:

“Kim bir zimmiye eziyet ederse, ben onun hasmıyım (düşmanıyım). Ben kimin hasmı olursam, ahirette onun yakasını tutarım.” (Keşfü'l-Hafa, II/218, hadis no: 2341)

Gerçek bu iken, İslâm'ın ruhundan uzaklaşmış bazı Müslümanların terör ve zulme bulaşmalarının kaynağını, dinde değil, onların cehaletlerinde ve nefse mağlup olmalarında aramak icap eder.

Malumdur ki, insan hatadan hâli değildir; işlediği bir hata ancak onu mahkum eder. Bu şahsî hata yüzünden onun dinini sorumlu tutmaya kalkışmak, insaf ve adalet ölçülerine sığmaz.

Bu konuda çok önemli bir noktaya da kısaca değinmek icap ediyor:

Müslümanların gerçek İslâmiyet'i, asli kaynaklarından öğrenip yaşamalarına mani olan ve onları sefahate teşvik ederek dinden uzaklaştıran ve ülkelerini insafsızca sömürerek onları fakirliğin pençesine düşüren mihraklar, bu kimselerin anarşi afetine düşmelerinden birinci derecede sorumludurlar. Bu menfaat şebekelerinin, başkalarını suçlamak yerine, bir nefis muhasebesi yapmaları ve vicdanlarını sorgulamaları daha isabetli olur.